

Beszámoló

A Communitas Alapítvány Alkotói Ösztöndíját *Gyümölcs nincs* munkacímű kötettervemmel pályáztam meg. Céлом az volt, hogy az ösztöndíj lejártáig álljon össze az anyag, amivel hozzá lehet fogni debütkötetem kiadásának előkészítéséhez. A munkacím közben módosult *A gyár mindenestre már nem létezikre*, mivel az utóbbi egy évben egyre jobban kezdett érdekelni Románia ipusztuális öröksége, azok a néhai gyárak, amelyek gyermekkoromban Brassó határait jelentették, és elég sok olyan szöveget írtam, amik mentén előbbi verseimet is új fényben látom.

Az Erdélyi Híradó Kiadóval elkezdünk dolgozni a kéziraton, ha minden jól megy, a lehető legkonkrétabb nyoma marad a Communitas Alkotói Ösztöndíjnak. A korábbi verseimhez képest közéleti témák felé is elmozdultam anélkül, hogy feladtam volna a problematizálás igényét: úgy vélem, ciklusok nélkül, a maguk egymásutániségában a versek jobban kiélezzik az igazságtartalmak bizonytalanságát, nem szeretném tematikus blokkokra formálni a tematikailag sokszor elég heterogén szövegeket, különböző olvasati blokkokat erőszakolva a kötetre. Az ösztöndíjnak köszönhetően többet tudtam látni és olvasni a világból, szeretném, ha *A gyár mindenestre már nem létezik* minél nyitottabban állna, azon impulzusok tanúiként, amik az elmúlt egy évben értek, s amik nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a kéziratomat egységgé tudjam formálni anélkül, hogy kompromisszumokat kötnék a mihamarabbi debütálás reményében.

A pénztámogatás megfelelő alapot biztosított ahhoz, hogy minél szélesebb körben tájékozódjak: próbáltam minél több angol és német kortárs költészetet, prózát olvasni, ehhez pedig elengedhetetlen volt néha beszerezni egy-egy könyvet. Az elmúlt egy évben négy hónapot Bécsben töltöttem, ahol megismerkedhettem olyan izgalmas svájci és osztrák irodalmi folyóiratokkal, mint a Narr, a Literatur und Kritik vagy a Sehr Ernste. Bécsben viszonylag sokat írtam, az ösztöndíj jó kiegészítés volt ahhoz, hogy pár hónapig szinte teljesen írásra (és az ahhoz hozzátartozó, az azt előkészítő tevékenységekre) fordítsam az időt Alkalmam adódott gyakrabban Budapestre látogatni, ahol az Írók boltja jó forrásnak bizonyult irodalmi érdeklődésem táplálásához. A világ nagy, sajnos vagy nem sajnos kell támogatás ahhoz, hogy elinduljunk felfedezni.

A versek mellett elkezdtem rendszeresebben kritikákat, tárcákat, esszéket írni, úgy érzem, ezekben a műfajokban is kezdtem otthonosan mozogni, ugyanakkor legintenzívebb még mindig a versírást élem meg.

A viszonylagos pénzügyi biztonság megteremtette a feltételeket ahhoz, hogy önkéntesen is minél jobban bevonódjak az irodalmi életbe – úgy érzem, el tudok köteleződni a munkálkodás mellett, Kolozsváron van igény arra, hogy éltessek az irodalmi fórumokat.

Ferencz-Nagy Zoltán

A dízelmozdony hallgatása

Hangtalanul gurul ki az állomásról egy vonat.

Hol marad a dízelmotor? Haladó mozdony orrán
csicsergő cinegék.

Induláskor a füst őszinte hitként
gyorsan s önmagába fordulva mutatkozik meg,

majd helyet ad a hő recés áramlásának.

A zakatolás bűgössé válik,
a robbanások mind előbbre s előbbre lökik
a fémtestet,.

Törvény ez, a kétütemű dízelmotor
néma marad, ha nem robban;

kalauzok intésére dugattyúk szorítják be
egyre kisebb s kisebb helyre a motorint,
míg az szembeszáll a kényszerekkel;
addig tágul, majd sűrűsödik, tágul,
sűrűsödik,
míg létezik megalkuvás.

Kezeljem úgy a ránk bízott írásokat,

mint mozdony a dízelt.

*Hazugra száll a füst,
de mutogatnom nem szabad,
a kitermelt hő ne fekete: recés legyen,
ne fojtsalak, de rezegjek,
s akkor megértem a vasutak csendjét,
megismerem az alázatot, ami ahhoz kell,
hogy a vonat dízelerő nélkül elinduljon.*

Lejt a sín, acél csúszik, virgonc szél fúj.

Egyszeri alkalom, az atomok
legyőzték a kezdeti löket kényszerét,
így mondják a fizikusok,
ha megkérdezem őket,
s bizony megkérdezem,
mert bár szavuk az érceké,
hallgatásuk az űrködökig száll.

*

Nem értek a dízelmotorhoz,
pedig egy forgalomból kivont
szürke Volkswagen Golfal az udvaron
nőttem fel.

Kettes Golf, szögletes, mintha én rajzoltam
volna,

hátsó ülésére rá volt száradva egy tojás.

Motra egy facsutakon rozsdázott,
ami elviselte súlyát,
s nem sűrűsödött, majd tágult,
majd sűrűsödött, tágult alatta,
mint a dízel a hengerben,
régen, más országutak idején,
hogy kilője a motrot az űrbe,
majd ahogy az visszazuhan,
összemenjen alatta, facsutakból préselt
lemez, hogy újra kilője,
míg szét nem porlad az űrködöktől;
pedig ha facsutak lennék, biztos ezt tenném
a fémekkel,
bosszút állnék, mert ember vagyok, nem fa,
kínokat találnék ki,
rettegne tőlem minden fém,
megemlékeznének rólam az írások,
hogy íme, itt a fa,
aki miatt füst nélkül menekültek a
mozdonyok,
s rozsdásan töpörödnek a Volkswagenek,
íme, itt a fa,
íme, hol a mozdony?

El Greco cinkosa

Hosszúkö állad a pokolra mutat,
de szemed az eget nézi. Mondd,
hány öl fa kell egy dombnyi kereszthez,
s mennyi ásványi anyag ahhoz,
hogy gyökeret vessenek,
majd kivirágozzanak?
Lesz-e akkor húsvét,

El Greco cinkosa,
fognak-e érezni a galambok,
kitátják-e szájukat az éhezők,
ha minden összeér?

*Spanyolországban lejárt a földvárak ideje,
hányjátok szét halmaitok,
lapátoljátok teli a sáncokat,
itt az idő tornyot építeni,
hordjátok össze az agyagot,
s találjátok fel a masinát,
ami a munkátok segíti,
Herkules oszlopai ne álljanak árván.*

El Greco cinkosa, magas vagy, hosszúkö,
te tedd be a legfelső téglát,
s ne hagyd, hogy arcod elkerekedjen
a tornyos világ kényelmében.

*Háttered fakó kell legyen.
Kerül a tavasz, a koranyár,
sápadt pusztai fű nő nyomodban.*

Egyszer egy lány azt mondta, hogy
az én házam emeletes és színes:
tudtam, hogy nem. Szürke földszint.
De azért bíztam El Grecoban,
hogy mire hazaérek, lesz ott lila,
lesz magasság, s főleg hosszúkö emberek,
igazi cinkosok,
akik megvédenek a lánytól,
s a fociakadémiák gőgjétől.

Egyszer majd összeér a foci és egy lány,

s eltelik életem tökéletes napja:
reggel elmegyünk passzolgatni,
aztán az erdőn keresztül hazasétálunk.
A tisztáson virágot szedünk, bogarakat
nézünk,
s békén hagy El Greco cinkosa.
Egy ideig rossz verseket írok,
egyenes háttal járok, és fontossá válik a
tanulság.

*Ha átúszod a Földközi-tengert, kereskedj,
add el, ami a zsebedben megmaradt,
s térj vissza gazdagon.*

Ez a velencei hajók hitvallása.

El Greco cinkosa nem ezt hiszi,
nem ezért ússza át a földközi tengert;
háta kérdőjel,
ez a póz nem újdonság,
nyúlánk teste jól járja
a kétkezés táncait.
Leleplezlek, El Greco cinkosa:
benned van az ördög,
a fejed hosszúkó.

Uzina Tractorul Braşov

Az ablakpárkányon könyökölve
követtük végig a térképen
a traktorgyár valamikori határait.
A papírnégyszöget meg-megrángatta a szél,

s valami a megértés lehetetlenségéről
árulkodott.

Kihaltak a traktorok?

A gyár mindenesetre már nem létezik.
A mozaikkal kirakott főépület most
egyetemi aula,
a brutalista dombormű akár egy
erdélyi magyar kommunista is lehetne.

*A bertalani temetőben Kurkó
Gyárfás sírját fáradt olajjal
öntötték le majd a márványlapot
széttörték apám elhozta
azóta is darabokban van
valahol az udvarunkon*

*nem tudom hol a sír csak
azt hogy talán már apám sem*

Meglátjuk egymás szemében a traktort,
de magunkban a teremtményt nem,
s a brutalizmusban az alkotást alig.
Felordítanak a kerület impotensei:
álmaikban újabb öt évre meghalt Petru
Groza.

Ott kellett volna lenni az *uzinában*,
hogy ne kérhesd számon könyöklésem.
Milyen nő az, akiért nem dolgoznak
gyárban?
Volt egy öreg keresztapja anyámnak,
aki ugyanannyit tudott mesélni az utolsó
kondáról,

mint az első traktorgyárról.

*

Még egy nap eltelt alkatrészek esztergálása
nélkül,
suttogod fülembe, s az ablakból úgy tűnik,
hogy ez az öt év inkább a szerelemről kéne
szóljon.